

VAN DE OERKNAL TOT DE MENS VAN DE TOEKOMST: WAAR KOMEN WE VANDAAN EN WAAR GAAN WE NAARTOE?

De avond in De Krook in Gent werd ingeleid door Jorgen D'Hondt (VUB) en Katrien Schaubroeck (UAntwerpen). Jorgen D'Hondt nam de deelnemers mee langs de grootste en kleinste bouwstenen van het universum. Hij liet zien hoe wetenschappers, gedreven door nieuwsgierigheid, op zoek gaan naar de oorsprong van alles. Die gedrevenheid heeft geleid tot de ontwikkeling van meetinstrumenten, zoals deeltjesversnellers, waarmee we steeds kleinere bouwstenen kunnen onderzoeken.

Katrien Schaubroeck liet ons nadenken over de mogelijkheid van morele vooruitgang, vertrekkend vanuit de vraag of het mogelijk is om onze beperkingen als mens te overstijgen. Worden mensen fundamenteel gedreven door eigenbelang? En is dat dan een probleem? Zijn we in staat tot het moreel goede? En welke rol speelt onze menselijke natuur daarin?

Tijdens de rondetafelgesprekken kwamen de volgende onderwerpen aan bod:

- Hoe is het leven ontstaan?
- Is er leven buiten onze aarde mogelijk?
- Hoe evolueren mensen en andere organismen in de toekomst en wat zijn de grenzen daarvan?
- Is het vooruitgangsoptimisme wetenschappelijk verantwoord?
- Hoe wil de mens ingrijpen in de evolutie?
- Hoe zullen robots en artificiële intelligentie (AI) onze interactie met onze omgeving beïnvloeden?

RODE DRADEN

Op het einde van de avond konden we deze bedenkingen optekenen:

Nieuwsgierigheid. Onderzoek naar de afkomst en de toekomst van de mens komt voort uit onze grote nieuwsgierigheid. We zijn op zoek naar orde en verklaringen voor het onbekende en willen weten welke mogelijkheden er bestaan die we nu nog niet kennen.

Het leven verbeteren. Dit onderzoek is ook belangrijk omdat het ons leven beter kan maken of problemen waarmee we worstelen kan oplossen, zoals gezondheidsproblemen, het tekort aan grondstoffen, overbevolking of hongersnood.

Ethische grenzen van vooruitgang. Onderzoek naar onze evolutie stoot op belangrijke ethische vragen: waar ligt de grens van de vooruitgang? Hoe ver willen we gaan op medisch vlak? En op het vlak van technologie, bijvoorbeeld met artificiële intelligentie? Brengen we onszelf daarmee niet in gevaar? In welke mate willen we ingrijpen in de evolutie van mensen, dieren en de planeet? En kunnen we onze impact wel beperken?

Wat is vooruitgang eigenlijk? Ons geloof in vooruitgang stimuleert ons om steeds meer onderzoek te doen. Over het fenomeen vooruitgang is echter ook kritisch onderzoek nodig. Wat is vooruitgang eigenlijk? We zijn ons bewust van de grote impact die de mens en zijn keuzes hebben op de omgeving: milieueffecten, sociale gevolgen ... Doorheen de geschiedenis is gebleken dat bepaalde evoluties, die op het eerste gezicht positief lijken, op lange termijn zeer negatieve effecten met zich meebrengen. Waaraan meten we vooruitgang dan af? We hebben de verantwoordelijkheid om stil te staan bij de keuzes die we maken: welk onderzoek willen we doen en hoe willen we de bevindingen gebruiken?

Reflecties

Jorgen D'Hondt en Katrien Schaubroeck sloten de avond af met een aantal reflecties: Tijdens de campagne 'Vraag voor de wetenschap' werden veel vragen verzameld van nieuwsgierige mensen.

Nieuwsgierigheid en de capaciteit om die nieuwsgierigheid te verkennen is een essentiële eigenschap van mensen. Kunnen we een systeem bedenken waarbij iedereen gestimuleerd wordt om zulke vragen te blijven stellen? Kan het onderwijs een sleutelrol spelen om jong en oud te blijven stimuleren om deze vragen te stellen?

En hoe gaan we met die vragen om? Wie beslist op welke vragen we een antwoord bedenken en aan welke vragen we prioriteit geven? Mogen wij als wetenschapper nog vrij ruim denken en nieuwe vragen formuleren, of moet er eerst een noodzaak zijn om de vraag te stellen? Het **samenspel tussen overheid, maatschappij en onderzoekers** is daar belangrijk in.